

УДК 811.521'373.613

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОНОМАПОПЕЇЧНОЇ ЛЕКСИКИ У СУЧАСНІЙ КОРЕЙСЬКІЙ МОВІ

Охріменко В. О.

Київський національний лінгвістичний університет

У статті розглядаються семантичні особливості ономапопеїчної лексики сучасної корейської мови. Особлива увага приділяється тим явищам, які становлять специфіку семантики корейських ономапопеїчних одиниць.

Ключові слова: ономапопеїчна лексика, звуконаслідувальні слова, образонаслідувальні слова, корейська мова.

Охрименко В.А. Семантические особенности ономапопеической лексики в современном корейском языке. В статье рассматриваются семантические особенности ономапопеической лексики современного корейского языка. Особое внимание уделено тем фактам, которые составляют специфику семантики корейских ономапопеических единиц.

Ключевые слова: ономапопеическая лексика, звукоподражательные слова, образоподражательные слова, корейский язык.

Okhrimenko V. O. Semantically peculiarities of onomatopoeic lexis in modern Korean. The article studies semantically peculiarities of onomatopoeic lexis in modern Korean. A particular attention is being paid to the phenomena and facts, which account for the specificity of Korean onomatopoeic units.

Key words: onomatopoeic lexis, sound-depicting words, image-depicting words, Korean language.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Вивчення ономапопеї посідає значне місце для вирішення важливих мовознавчих проблем, зокрема пов'язаних з питаннями походження мов, розвитку їхніх фонетичних систем, існуванням вмотивованого взаємозв'язку між фонемами та семантикою, дослідженням вокального та консонантного звуко символізму тощо. Це одна з традиційних тем лінгвістичних досліджень. Ономапопеїчні, або звуконаслідувальні, слова є специфічним пластом лексики. Тому не можна сказати, що з погляду лінгвістичної науки це явище повністю досліджене і розроблене.

Актуальність дослідження зумовлена загальною спрямованістю сучасного мовознавства на вивчення актуалізації мовних одиниць загалом і ономапопеїчної лексики зокрема. Звернення до цієї проблеми пов'язане з комунікативною значущістю та частотністю використання ономапопеїчної лексики у сучасній корейській мові, ступенем її представленості у національній картині світу і насамперед у розмовно-побутовому стилі корейського мовлення. Крім усього зазначеного вище, дається взнаки брак комплексних досліджень, що стосуються специфіки ономапопеїчної лексики корейської мови, необхідність її детального аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В історії мовознавчої науки існують різні погляди на природу явища, яке отримало назву звуконаслідування. Історія зародження цього підрозділу лінгвістики пов'язана з іменами таких відомих вчених, як Ш. Балі, Г. Лейбніц, О. О. Потєбні, В. Скалічка.

В українському мовознавстві на сучасному етапі цю проблематику активно розвивають І. О. Гаценко, Ю. Ф. Касим, В. І. Кушнерик, В. В. Левицький, Л. І. Мацько, Ю. В. Юсип-Якимович та багато інших вчених.

Не залишилася поза увагою ономапопеїчна лексика і в сучасному корейському мовознавстві. Багато вчених присвятили свої роботи цьому мовному явищу, серед них слід назвати таких як Кім Хонг Пом, Джу Кьонг Хі, Чо Чанг Кю, Кім Ха Мьонг.

Мета статті – визначення семантичних особливостей ономапопеїчної лексики у сучасному корейському мовознавстві, а також в обґрунтуванні причин поширення ономапопеїчної лексики в корейській мові.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

- відібрати з енциклопедичних і тлумачних словників, а також з національного корпусу корейської мови ономапопеїчні одиниці;
- з'ясувати особливості семантики дібраних корейських ономапопів.

Об'єктом дослідження постає ономапопеїчна лексика сучасної корейської мови. **Предметом** – семантичні особливості ономапопеїчної лексики сучасної корейської мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. У корейській мові всередині цілісної категорії ономапопеїчної лексики виділяються дві семантичні групи: *образотворчі слова* (의태어), які імітують рух і зовнішній вид предмета, і *звуконаслідувальні слова* (의성어). Образотворчі слова – це ті, які передають образ, звучання і вид дії, тобто це звуко символічні слова з неакустичним денотатом.

Ономапопеїчна лексика корейської мови відрізняється від загальної не лише своїми формально-

граматичними особливостями, але й за семантикою. Загальна лексика, за винятком власних імен і власних займенників, позначає поняття, а звуконаслідувальні та образонаслідувальні слова позначають образ предмета.

Досліджуючи звуконаслідувальну лексику бурятської мови, Л. Д. Шагдаров звертає увагу на те, що узагальнююча сила такої лексики надзвичайно маленька, оскільки слова вирізняються конкретністю свого значення [4, 124]. Такі слова використовуються для представлення ознак нечисленних, одиничних предметів і їх зовнішніх якостей, що доступні переважно для зору та дотику. Якщо звичайне слово «кривий» може використовуватися для характеристики усіх «кривих» предметів, то образонаслідувальне слово не володіє таким широким використанням [4, 124].

У звуконаслідувальній та образонаслідувальній лексиці сучасної корейської мови узагальнення засновано на виокремленні й об'єднанні найбільш яскравих, зовнішніх, але не суттєвих для цього предмета ознак, унаслідок чого ономапопеїчна лексика не може проникнути до сутності речей, предметів [3, 31]. Наприклад, існує загальне поняття *가다* – *ходити*, а є лише його зовнішні прояви: *비슬비슬* – *йти похитуючись, без сил, поволі*. *나는 어제 부끄러워서 비슬비슬해 갔다* – *Я роззубився і пішов похитуючись*. *성큼성큼* – *ходити, підстрибуючи, йти жваво підстрибуючи, енергійно*. *그녀는 아이를 번쩍 안아 들고 성큼성큼 계단을 올라갔다* – *Вона підняла дитину й жваво піднялася сходами*. Якщо у дієслові *가다* (*йти, ходити, їздити, їхати*) немає жодних вказівок на те, що ця дія стосується певного предмета, наприклад, людини, коня, автомобіля, потяга, то в образонаслідувальній лексиці дія стосується певного предмета або звуку.

Звуконаслідувальні та образонаслідувальні слова передають усі зовнішні вияви внутрішнього переживання людини, які віддзеркалюються у словах, міміці обличчя, жестикуляції, позі, ході й інших рухах людини, наприклад, *그는 술을 너무 취해서 아장아장 거렸다* – *Він був дуже напідпитку і йшов похитуючись, ледве пересуваючи ноги*, де ономапоп "아장아장" передає образ невпевненої ходи із похитуванням із сторони в сторону.

У словах, що позначають поняття, образ, який надається для сприйняття у його цілісності завдяки абстрагуючій роботі мислення, розкладеній на окремі моменти: на річ, її якості, діяльність тощо. А в ономапопеїчній лексиці образи виражаються так, як вони представлені у чуттєвій уяві. Таким чином, говорячи про ономапопеїчну лексику сучасної корейської мови, можна сказати, що вона слугує для називання різноманітних зорових та образних уявлень (якостей), отриманих у результаті слухових, зорових та чуттєвих сприйняття.

Доведено, що ономапопеїчна лексика позначає поняття й уявлення, найбільш тісно пов'язані з безпосередніми зоровими, слуховими, дотиковими враженнями й душевними переживаннями. У порівнянні з іншими розрядами слів, така лексика має найменшу узагальненість й абстрактність. Вона віддзеркалює у мовленні конкретно-образні характе-

ристики предметів і дій, що надаються безпосередньо нашими органами відчуттів. Така лексика має властивість змальовувати дії предметів або предмет у дії [1, 156].

Фінський мовознавець Л. Хакулінен, який під ономапопеїчною лексикою має на увазі описові або дискриптивні слова, також відзначає її чуттєвий початок. На його думку, такі слова наближені до музики у тому сенсі, що при утворенні значення велику роль у них відіграють почуття, тонкі художні відмінності відтінків чуттєвого сприйняття, а не логічне вираження сутності поняття [2, 54].

Загальним для усіх висловлювань щодо природи ономапопеїчної лексики постає той факт, що протягом багатьох років звуконаслідувальні і образонаслідувальні слова пов'язують з чуттєвою сходинкою пізнання. Такі слова відображають образ предмета, дають його картинку, уявлення про нього. Саме із цим пов'язане їхнє домінантне використання у художній літературі й живому повсякденному мовленні.

Оскільки завдання мовця полягає у тому, щоб донести зміст висловлювання, створюючи конкретну картину, намагаючись торкнутися почуттів, то найбільше для цього підходить ономапопеїчна лексика і образонаслідувальні слова, зокрема ті, які допомагають уявити детальну й реалістичну картину.

Наочно можна представити це у вигляді вірша Квон У Суна [6, 89]:

송알송알 쌀 잎에 은구슬	Гладенькі краплі срібної роси на пелюстках рису,
조롱조롱 거미 줄에 옥구슬	І на павутинні, ніби дорогоцінне каміння, виблискують.
대롱대롱 풀잎마다 총총	На кожній травинці сяють зірки,
방긋 웃는 꽃잎마다 송송송	А на бутонах, що розпустилися, – ніжні краплі.
고이고이 오색실에 꿩어서	На підвіконні – золотинки місячного світла на різнокольорових нитках:
달빛 새는 창문가에 두라고	Увесь день йде бісерний дощ.
포스포슬 구슬비는 종일	
에쁜 구슬 맺히면서 슬슬슬	

Розглянемо ономапопеїчну лексику, що використав автор у цьому вірші. Так, *송알송알* – велика кількість маленьких крапель, *조롱조롱* – на листочки висять краплі, *대롱대롱* – краплі злегка похитуються, *총총* – чітко видно сяяння зірок, *방긋* – мило посміхатися (без сміху), *송송송* – розрізаний на дрібні шматочки м'який предмет, *고이고이* – красиво, спокійно, благородно, *포슬포슬* – дощ йде рідко і маленькими краплями.

Отже, перед нами постає картинка цілого дня, протягом якого йде дрібний дощик. Зранку при світлі дня ми можемо побачити краплини срібної роси, далі – усюди сяючі краплі дощу. А коли наступила ніч, під місячним сяйвом краплі перетворилися на крупинки золота.

Звернімо увагу на вірш Юн Сок Джунга [7, 34]:

낮에 나온 반달은 하얀 반달은 햇님이 신다버린 신짝 인가요 우리 아기 아장아장 걸 음 배울 때 한쪽 발에 딸각딸각 신 켜줬으면	<i>Напівмісяць, білий напівмісяць з'явився вдень. Невже це старий черевичок, що викинуло сонце? Коли наша дитинка починала ходити – топ- топ, Хотілося надягти на її ніжку цей черевичок.</i>
---	---

아장아장 – образ, коли маленька людина або тварина йде повільно й перевалюючись, 딸각딸각 – звук, що видається, коли предмети стукаються один об одного; звук, що можна почути, коли людина ходить у дерев'яних черевичках.

Цей вірш дає нам змогу уявити малюка, який тільки-но навчився ходити. Він кумедно перевалюється з ноги на ногу так, що хочеться вдягти йому дерев'яні черевички, що коцають.

Розглянемо іще один дитячий вірш [8, 18]:

둥실둥실 하늘에 뭉게구름이 둥 실둥실 커다란 풍선도 둥실둥실 바다에 돛단배가 둥실 둥실 끼룩룩 물새들도 둥실 둥실 하늘이랑 바다랑 참 닮 았네	<i>По небу неквапливо пли- вуть хмарки, Й величезні шари пли- вуть. А на морі повільно пли- вуть кораблі, Й гуси з качками плава- ють також. Небо і море дуже схожі.</i>
--	--

Так, у цьому вірші образонаслідувальне слово “둥실둥실” означає «повільно, легко, неквапливо, спокійно вільно» (коли йдеться про маленькі речі та предмети).

Як стає зрозуміло з проаналізованих прикладів, ономапопеїчна лексика широко використовується в художніх творах. Специфічна риса художнього мовлення – це художня образна конкретизація. Не дивлячись на величезну кількість способів її досягнення, варто підкреслити особливе місце звуконаслідувальних та образонаслідувальних слів серед низки засобів мовної виразності. Вони створюють можливість активізації читацької уяви. Особливо часто такі слова використовують поети, оскільки вони надають можливість уявити і представити цілісну картинку.

Така лексика має багато подібного до метафори. І метафора, і ономапопеїчна лексика викликають образ, картину предмета, і в їх сприйнятті велику роль відіграє уява. Проте метафори суттєво відрізняються від звуконаслідувальних та образонаслідувальних слів тим, що метафори використовуються для того, щоб зробити загальне більш конкретним, вони виступають як засоби подолання узагальненості і абстрактності [3, 36]. Метафора, як і інші тропи, – це слово, якому притаманне нестійке, тим-

часове значення. Достатньо це слово ізолювати, відірвати від інших, й воно втрачає своє образне значення, припиняє бути тропом і позначає визначене поняття. Ономапопеїчна лексика ж навпаки, сама по собі є конкретною, образною. Проте між нею, метафорою і внутрішньою формою слова існує тісний зв'язок [4, 139].

Смність ономапопеїчної лексики підкреслює й корейський дослідник Кім Хонг Пом, який уважає, що звуконаслідувальні і образонаслідувальні слова можуть виражати прихований зміст на кшталт китайських ієрогліфів [5, 54].

Цю особливість указагого лексичного складу широко використовують журналісти у назвах газетних статей. Цілком зрозуміло, що звуконаслідувальні та образонаслідувальні слова у назвах газетних статей є ефективними, оскільки вони передають основний зміст статті. Дійсно, такі назви повинні бути короткими, лаконічними, емними, щоб читач мав можливість зрозуміти приблизний зміст статті. Це можна побачити на прикладах назв газетних статей:

밝아진 공무원 ... 미원인도 «방긋» (대한매일, 2001.10.31)

«Викриття чиновника: народ задоволений», де “방긋” – «мило посміхається».

귀성길대체로 «포근» (조선일보, 2000.05.01)

«Завжди приємно повертатися додому» (досл. Дорога додому завжди приємна, м'яка), де “포근” – «тепло, ніжно, м'яко». 포근한 겨울 – тепла зима.

분당전철환승주차장 «텅텅» (조선일보, 2002.08.12)

«Електричка на Пундан: транзитні зупинки цілком порожні», де “텅텅” – «пусто, тихо, безлюдно». 대회일정종일 «삐걱» (조선일보, 2002.08.16)

«Графік змагань затверджений з труднощами», де “삐걱” – «скрип» (звук, який утворюється при терті важкими предметами).

벤츠 BMW «따끈따끈»한 경쟁 (조선일보, 2000.05.01)

«Mercedes і BMW: економічна війна» (про жорстоку конкурентну боротьбу між автовиробниками), де “따끈따끈” – достатньо гарячий.

Отже, ономапопеїчна лексика дає можливість читачеві уявити й чітко представити картину того, що відбувається. Саме тому звуконаслідувальні та образонаслідувальні слова найчастіше використовуються у віршах, коміксах, а також у творах, що призначені для дітей. Це пояснюється тим, що у дитячому віці перевагу має образне мислення.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Ономапопеїчна лексика загалом і сучасної корейської мови зокрема пов'язана з чуттєвою сходинкою пізнання. Така лексика представляє образ предмета, а також допомагає уявити чітку картину про його дії. Ці семантичні особливості ономапопів широко використовують письменники, поети, журналісти, створюючи об'ємні картини-описи предметів, людей, тварин, птахів тощо, створюючи у адресата цілком чіткі, конкретні образи.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у дослідженні морфологічних особливостей ономапопеїчної лексики сучасної корейської мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аврорин В. А. Проблемы изучения функциональной стороны языка. (К вопросу о предмете социолингвистики) – В. А. Аврорин. – Л. : Наука, 1975. – 276 с.
2. Хакуллинен Л. Развитие и структура финского языка / Л. Хакуллинен. – М. : Иностранная литература, 1955. – 292 с.
3. Цыдыпов Б. С. Особенности звуко-символической лексики корейского языка / Б. С. Цыдыпов, Д. Б. Жанчипова. – Гамбург : LAP LUMBERT Academic Publishing, 2015. – 76 с.
4. Шагдаров Л. Д. Изобразительные слова в современном бурятском языке – Л. Д. Шагдаров. – Улан-Удэ : Бурятское книжное изд-во, 1962. – 149 с.
5. 김홍범 한국어교육을위한수준별의성어·의태어목록연구(학위논문(석사)-계명대학교대학원 : 한국학과) —페이지, 2008. – P. 23–57.
6. 송알송알 싸리 잎에 은구슬 [권오순의 시 세계], 2010 – 148 p.
7. 도서출판아이북 [윤석중 선생님과 함께 하는 동시여행], 2005 – 185 p.
8. 불당골의 뽕튀기 소년/ 박상규 지음 서울: 웅진출판, 1992. – 223 p.